

Sygn. akt V ACa 321/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Jadwiga Galas
Sędziowie :	SA Janusz Kiercz SA Olga Gornowicz-Owczarek (spr.)
Protokolant :	Barbara Knop

po rozpoznaniu w dniu 5 listopada 2013 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa W. M. i K. M.

przeciwko J. C.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 7 lutego 2013 r., sygn. akt V GC 111/12

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- pozbawia wykonalności tytuł wykonawczy w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 16 kwietnia 2004r. o sygn. akt V GC 321/03, zaopatrzony w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 20 stycznia 2012r. o sygn. akt V GCo 104/11 na rzecz J. C. na którą przeszło uprawnienie poprzedniego wierzyciela P.U.H.P. (...) Spółki Jawnej w C.,

- zasądza od pozwanej na rzecz powodów kwotę 7.217 (siedem tysięcy dwieście siedemnaście) złotych tytułem kosztów postępowania,

- nakazuje pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Częstochowie) kwotę 36.378 (trzydzieści sześć tysięcy trzysta siedemdziesiąt osiem) złotych tytułem opłaty sądowej od pozwu, od uiszczenia której powodowie zostali zwolnieni;

2. zasądza od pozwanej na rzecz powodów kwotę 5. 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów postępowania;

3. nakazuje pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Częstochowie) kwotę 36.378 (trzydzieści sześć tysięcy trzysta siedemdziesiąt osiem) złotych tytułem opłaty sądowej od apelacji, od uiszczenia której powodowie zostali zwolnieni.

Sygn. akt V ACa 321/13

UZASADNIENIE

Powodowie W. M. i K. M. wnieśli o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 16 kwietnia 2004r., sygn. akt V GC 321/03 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 20 stycznia 2012r. wobec pozwanej J. C. oraz o zwrot kosztów procesu.

W uzasadnieniu swego pozwu powodowie wskazali, iż zarzutem uzasadniającym powództwo jest to, iż po wydaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie w całości wygasło w związku ze złożeniem przez powodów oświadczenia o potrąceniu wierzytelności i umorzeniu się wzajemnych wierzytelności. Powodowie zakwestionowali również przejście uprawnienia z pierwotnego wierzyciela tj. PPHU (...). (...) Spółki jawnej na rzecz pozwanej.

W odpowiedzi na pozew pozwana J. C. wniosła o oddalenie powództwa w całości i zwrot kosztów procesu. W pierwszej kolejności pozwana wskazała, iż oświadczenie powodów o potrąceniu wierzytelności z dnia 6 grudnia 2007 r. dotyczyła jedynie wierzytelności nabytej od P. M. na podstawie umowy z dnia 25 lipca 2005 r. Ponadto powodowie nabyli wierzytelność w stosunku do T. C. i I. C. jako współników spółki cywilnej (...) s.c. Natomiast oświadczenie o potrąceniu złożyli wobec Przedsiębiorstwa Usługowo Handlowo Produkcyjnego (...). (...) Spółki jawnej w C. wpisanej do KRS. Pozwana podkreśliła, iż spółka jawna posiada majątek odrębny od majątków swoich współników. Ponadto pozwana wskazała, iż wierzyciel P. M. prowadzi egzekucję wobec T. i I. C., pomimo umowy cesji.

Wyrokiem z dnia 7 lutego 2013 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie oddalił powództwo i zasądził solidarnie od powodów na rzecz pozwanej kwotę 7.217 zł tytułem kosztów postępowania.

Na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego Sąd Okręgowy ustalił, iż w dniu 16 kwietnia 2004 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie w sprawie o sygn. akt V GC 321/03 zasądził od powodów W. M. i K. M. solidarnie na rzecz „Przedsiębiorstwa Usługowo Handlowo Produkcyjnego (...), (...) Spółki jawnej” w C. kwoty: 66.743,48 zł wraz z odsetkami ustawowymi od kwot szczegółowo wskazanych w wyroku oraz kosztami postępowania, 568.882,54 zł wraz z odsetkami ustawowymi od kwot szczegółowo wskazanych w wyroku oraz kosztami postępowania, a także kwotę 91.927,53 zł wraz z odsetkami ustawowymi od kwot szczegółowo wskazanych w wyroku oraz kosztami postępowania.

Spółka Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowo Produkcyjne (...), (...) Spółka jawna” w C. była wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem (...). W rubryce (...) rejestru dotyczącej informacji o umowie widnieje data 20 marca 2001r. W rubryce (...) „sposób powstania spółki” brak jest wpisów. W dziale (...) rubryce (...) wpisana została informacja o rozwiązaniu spółki. Ponadto T. C. prowadził i prowadzi nadal jednoosobową działalność gospodarczą, a także wspólnie z małżonką I. C. prowadzili działalność gospodarczą jako współnicy spółki cywilnej (...).

W dniu 25 lipca 2005 r. powodowie zawarli z P. M. umowę cesji wierzytelności przysługującej mu w stosunku do T. C. i I. C. współników spółki cywilnej (...) s.c. w C.. W treści umowy strony podały, iż jej przedmiotem jest wierzytelność, wynikająca z orzeczenia sądowego, którego oryginał opatrzony klauzulą wykonalności znajduje się w aktach egzekucyjnych Komornika Sądowego Rewiru VI przy Sądzie Rejonowym w Częstochowie, sygn. akt VI KM 721/02 z tytułu odsetek umownych w wysokości 654.373,34 zł na dzień sporządzenia cesji. Za przeniesienie wierzytelności cesjonariusze zobowiązali się zapłacić cedentowi kwotę 200.000 zł. Kwota ta nie została przez powodów uiszczona. P. M. uzyskał tytuł wykonawczy przeciwko powodom, ale nie wyegzekwował całości należności z tytułu zapłaty ceny za cesję.

Pomimo zawartej umowy cesji P. M. prowadzi przeciwko T. C. i I. C. postępowanie egzekucyjne prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Częstochowie Andrzeja Bejma o sygn. akt VI KM 721/02 co do całości należności.

Powodowie nabyli również wierzytelność przysługującą (...) Sp. z o.o. w C. wynikającą z nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 6 grudnia 2000 r., który został wydany przez Sąd Okręgowy w Częstochowie w sprawie o sygn. akt I C 1290/00 wobec T. C. w wysokości 100.000 zł za kwotę 25.000 zł. W dniu 21 maja 2003 r. powyższemu nakazowi została nadana klauzula wykonalności także przeciwko małżonce dłużnika I. C.. W dniu 30 grudnia 2005 r. powyższemu tytułowi została nadana klauzula wykonalności z zaznaczeniem przejścia uprawnień na powodów.

W dniu 6 grudnia 2007 r. pełnomocnik powodów radca prawny J. C. (1)wystosował do I. C. i T. C. oraz do „Przedsiębiorstwa Usługowo Handlowo Produkcyjne (...), (...) Spółka jawna” w C. pismo – oświadczenie o potrąceniu wierzytelności wynikającej z umowy przelewu wierzytelności z dnia 25 lipca 2005 r. zawartej z P. M. z wierzytelnością wynikającą z wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 16 kwietnia 2004 r., sygn. akt V GC 321/03 i wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 marca 2005 r.

W dniu 26 maja 2010 r. Sąd Rejonowy w Częstochowie w sprawie o sygn. akt VIII GC 143/09 rozwiązał spółkę jawną ”Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowo Produkcyjne (...), (...) Spółkę jawną” w C.. Sąd Rejonowy przyznał pozwanemu T. C. prawo do przejęcia majątku spółki wraz z obowiązkiem rozliczenia się z I. C. – drugim współnikiem tejże spółki.

W dniu 6 grudnia 2011 r. Spółka jawna (...) reprezentowana przez T. C. zawarła z pozwaną J. C.umowę przelewu wierzytelności wynikającej z wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 16 kwietnia 2004 r., sygn. akt V GC 321/03 wobec powodów W. M. i K. M..

W oparciu o tytuł wykonawczy wraz z powyższym postanowieniem wobec powodów zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne. Postępowanie to prowadzone jest przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Częstochowie Andrzeja Bejma pod sygnaturą KM 1870/12.

W dniu 20 stycznia 2012 r. Sąd Okręgowy nadał klauzulę wykonalności tytułowi wykonalności tytułowi wykonawczemu w postaci prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 16 kwietnia 2004 r., sygn. akt V GC 321/03 na rzecz wierzyciela J. C., na którą przeszło uprawnienie (...) Spółki Jawnej w C..

W dniu 21 maja 2012 r. powodowie złożyli pozwanej oświadczenie o potrąceniu wierzytelności z obu umów przelewu wierzytelności z wyrokiem Sądu Okręgowego w Częstochowie, sygn. akt V GC 321/03. W oświadczeniu o potrąceniu wierzytelności powodowie nie wskazali wysokości kwoty, jaką składają do potrącenia.

Sąd Okręgowy przyznał walor wiarygodności złożonym do akt dokumentom i zeznaniom świadka P. M. i T. C. oraz wyjaśnieniom stron w zakresie, w jakim pozostają one zgodne ze zgromadzonym w aktach sprawy materiałem dowodowym, w pozostałym zakresie uznając je za gołosłowne. Podkreślenia wymagało, iż zarówno świadek P. M.oraz powód W. M. nie pamiętali wielu okoliczności dotyczących tej sprawy. Powód nie potrafił podać, jaką kwotę wierzytelności nabył i jaką przedstawił do potrącenia, oraz ile wynosiła jego wierzytelność na dzień potrącenia w stosunku do pozwanej. Sąd Okręgowy oddalił wnioski dowodowe zawarte w piśmie powodów z dnia 11 grudnia 2012r. uznając je za spóźnione (art. 207 § 6 k.p.c.). Wnioski te bowiem zostały złożone po upływie ponad miesiąca od złożenia odpowiedzi na pozew przez J. C.. Ponadto teza wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego wskazywała, iż przedmiotem opinii biegłego miało być ustalenie okoliczności faktycznych, tj. wysokości zobowiązań stron.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy żądanie pozwu za niezasadne.

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do ustalenia, czy powodowie mogą domagać się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 16 kwietnia 2004r.,

sygn. akt V GC 321/03 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 20 stycznia 2012r. wobec pozwanej J. C. z uwagi na to, iż egzekwowana wierzytelność wygasła na skutek złożenia oświadczenia o potrąceniu przez powodów.

Powodowie podkreślili, iż posiadali wobec swojego wierzyciela „ Przedsiębiorstwa Usługowo Handlowo Produkcyjnego (...), (...) Spółki jawnej” w C. wierzytelności wynikające z dwóch umów cesji, które przedstawili do potrącenia.

W ocenie Sądu Okręgowego, stanowisko powodów w tym zakresie nie zostało udowodnione. Zgodnie z treścią umowy cesji z dnia 20 czerwca 2005 r., nabyli od Przedsiębiorstwa Handlowo- Produkcyjnego (...) Sp. z. o.o. w C. wierzytelność w stosunku do Spółki jawnej (...) wynikająca z nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 6 grudnia 2000 r. na kwotę 100.000 zł wraz z odsetkami i kosztami procesu. Tymczasem nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym został wydany na podstawie weksla podpisanego przez T. C.. W uzasadnieniu pozwu pierwotny wierzyciel spółka (...) wskazała, iż „T. C. wystawił weksel, na którym umieścił wprawdzie pieczętąkę spółki cywilnej, ale weksel jest jego wekslem własnym”. Z dalszej treści pozwu nie wynikało, czy należność, na którą został wystawiony weksel powstała w związku z działalnością spółki cywilnej, w szczególności, iż T. C. prowadził również jednoosobową działalność gospodarczą wpisaną do ewidencji działalności gospodarczej. Zatem, w ocenie Sądu Okręgowego, powodowie nabywając wierzytelność w dniu 20 czerwca 2005 r. nie nabyli jej w stosunku do Spółki jawnej tylko w stosunku do T. C. i I. C. jako jego małżonki. Powodowie nie wykazali również, iż nabyli wierzytelność w stosunku do T. C. i I. C. jako współników spółki cywilnej (...).

Kolejną umowę przelewu wierzytelności powodowie zawarli w dniu 25 lipca 2005 r. i nabyli od P. M. przysługująca mu wierzytelności w stosunku do T. C. i I. C. jako współników spółki cywilnej (...). W treści umowy strony podały, iż jej przedmiotem jest wierzytelność, wynikająca z orzeczenia sądowego, którego oryginał opatrzony klauzulą wykonalności znajduje się w aktach egzekucyjnych Komornika Sądowego Rewiru VI przy Sądzie Rejonowym w Częstochowie, sygn. akt VI KM 721/02 z tytułu odsetek umownych w wysokości 654.373,34 zł na dzień sporządzenia cesji. Jednak Sąd Okręgowy stwierdził, że w umowie cesji strony ogólnikowo wskazały, iż nabywają wierzytelność przysługującą P. M. w zakresie odsetek na podstawie wydanego orzeczenia sądowego. Nie określiły jednak bliżej tego orzeczenia, czy jest to nakaz zapłaty czy też wyrok, jego daty, ani sygnatury akt, ani sposobu wyliczenia odsetek. Ponadto powodowie nie przedstawili dowodu zapłaty ceny za nabytą wierzytelność. Świadek P. M. wskazał, iż nie otrzymał ceny za dokonany przelew pomimo prowadzenia w tym przedmiocie postępowania egzekucyjnego. Ma to znaczenie o tyle, iż z akt niniejszej sprawy i załączonych do nich akt komorniczych wynikało, iż pomimo przelania wierzytelności w zakresie odsetek P. M. nie zawiadomił o tym Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Częstochowie Andrzeja Bejma i prowadził egzekucję wobec całości należności wynikającej z tego tytułu egzekucyjnego.

W ocenie Sądu Okręgowego, powodowie nie wykazali również, iż na skutek podjętych czynności związanych z przekształceniem spółki cywilnej (...), której współnikami byli I. i T. C., we wszystkie prawa i obowiązki współników spółki jawnej wstąpiło Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowo Produkcyjne (...) Spółka jawna” w C. na podstawie art. 26 § 4 k.s.h. Wniosek powodów o załączenie do akt kserokopii wniosku o rejestrację podmiotu w rejestrze przedsiębiorców - spółka jawna wraz z załączonym do niego formularzem KRS – (...) dotyczący sposobu powstania podmiotu, gdzie strony wskazały przekształcenie ze spółki cywilnej na mocy uchwały współników z dnia 10 marca 2001 r. został oddalony z uwagi na jego spóźnienie. Z odpisu z Krajowego Rejestru Sądowego nie wynikało, iż Spółka jawna powstała rzeczywiście w wyniku jej przekształcenia ze spółki cywilnej. Taka informacja powinna być zamieszczona w rejestrze w rubryce(...) obrazującej sposób powstania spółki. Z odpisu można jedynie uzyskać informację, iż Spółka jawna powstała na mocy umowy z dnia 20 marca 2001r., a nie na podstawie uchwały współników spółki cywilnej o jej przekształceniu w trybie art. 26 § 4 k.s.h.

Podkreślił Sąd Okręgowy, iż w dacie wystąpienia prze P. M. z powództwem w sprawie V GNC 148/02 Spółka jawna (...) już istniała, bowiem została ona wpisana do rejestru 16 sierpnia 2001r. P. M. wystąpił jednak przeciwko T. i I. C. współnikom spółki cywilnej. Także przeciwko tym współnikom wszczął i prowadził egzekucję komorniczą pomimo, iż zgodnie z twierdzeniami powodów, należności te przeszły na Spółkę jawną. Umowa cesji sporządzona w 2005 r. dotyczyła wierzytelności wobec T. i I. C. współników spółki cywilnej. Zatem w ocenie Sądu Okręgowego powodowie

nie wykazali, iż wierzytelności, które nabyli były wierzytelnościami w stosunku do ich wierzyciela tj. Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowo Produkcyjne (...) Spółka jawna” w C., a jedynie w stosunku do T. i I. C.. Obecna regulacja odnosząca się do spółki jawnej pozwala na odróżnienie spółki cywilnej od spółki jawnej. Nie można zatem utożsamiać należności wobec Spółki jawnej z należnościami wobec wspólników spółki cywilnej lub wobec osób fizycznych. Wpis do rejestru sądowego ma charakter konstytutywny i wobec bezsprzecznej treści wpisów w KRS, spółka jawna powstała w wyniku umowy zawartej pomiędzy stronami i nie była to umowa o przekształceniu istniejącej spółki cywilnej w nową spółkę jawną.

W tej sytuacji Sąd Okręgowy uznał, iż oświadczenia o potrąceniu złożone w imieniu powodów z dnia 6 grudnia 2007r., oświadczenia powodów z 21 maja 2012 r. oraz podniesionego procesowego zarzutu potrącenia, bez względu na przedstawione powyżej rozważania, nie są skuteczne.

Żadne ze złożonych oświadczeń nie wskazywało, w jakiej wysokości wierzytelność uległa potrąceniu i do jakiej kwoty. Powód W. M. zeznał, iż nie wie w jakiej wysokości przedstawił wierzytelność do potrącenia. Podkreślenia wymagało, iż obowiązujące obecnie przepisy procedury cywilnej nie nakładają na Sąd obowiązku zarządzania dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie. Sąd nie jest zatem zobligowany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art.232 k.p.c.), gdyż obowiązek ich przedstawienia spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) został włożony na tę stronę, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art.6 k.c.). Tym bardziej, iż strony w niniejszym postępowaniu były reprezentowane przez profesjonalnych pełnomocników.

Powodowie podnieśli również zarzut, iż umowa cesji, na podstawie której na pozwaną została przelana wierzytelności wobec powodów jest nieważna z uwagi na to, iż Spółka jawna została rozwiązana z dniem 26 maja 2010 r., a więc przed datą zawarcia przez T. C. umowy cesji z J. C.. Zgodnie z treścią wyroku zaocznego Sądu Rejonowego wydanego w sprawie VIII GC 143/09 Spółka jawna została rozwiązana. W pkt 2 wyroku Sąd przyznał pozwanemu T. C. prawo do przejęcia majątku spółki z obowiązkiem rozliczenia się z I. C.. W skład majątku Spółki jawnej wchodzi z pewnością jej należności od innych podmiotów. W ocenie Sądu Okręgowego, wobec przejęcia przez (...) Spółki Jawnej (...) całości praw i obowiązków mógł on dokonać cesji wierzytelności przysługującej Spółce jawnej na rzecz pozwanej. Podkreślenia również wymagało, iż postanowienie Sądu Okręgowego w przedmiocie nadania klauzuli z zaznaczeniem przejścia uprawnień na rzecz pozwanej jest prawomocne, a wierzyciel nie złożył zażalenia na to postanowienia. W chwili podpisywania umowy cesji spółka jawna została już rozwiązana. Spółka jawna nie została poddana jednak procesowi likwidacji. Cały majątek spółki przejął zaś jej wspólnik T. C., który wskazał, iż cesji dokonywał jako reprezentant Spółki jawnej. Tylko T. C. mógł bowiem, na mocy orzeczenia Sądu Rejonowego, dysponować majątkiem Spółki jawnej.

Przyjął też Sąd Okręgowy, iż w związku z przejęciem przez niego majątku Spółki, nie doszło do możliwości potrącenia wierzytelności przysługującej Spółce jawnej z innymi wierzytelnościami należnymi od T. C. z tytułu prowadzonej przez niego osobiście działalności gospodarczej lub jako wspólnika spółki cywilnej.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy powództwo powodów oddalił, gdyż nie zostało ono wykazane i powodowie nie sprostali obowiązkowi udowodnienia swojego roszczenia. Podstawą prawną orzeczenia jest art. 840 § 1 pkt. 1 i 2 k.p.c. a contrario.

O kosztach Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w związku z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Apelację od powyższego złożyła strona powodowa domagając się jego zmiany poprzez uwzględnienie powództwa, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania oraz wniosła o zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje.

Powodowie zarzucili naruszenie:

1. art. 232 k.p.c. poprzez przyjęcie, że pozwani nie wywiązali się z obowiązku udowodnienia okoliczności, że wierzytelności, które nabyli i przedstawili do potrącenia były wierzytelnościami w stosunku do P.U.H.P. (...) Spółka Jawna w C. w sytuacji, w której pozwani przedstawili liczne dowody na poparcie tych twierdzeń, a tytuł egzekucyjny na podstawie którego prowadzona jest egzekucja również wydany został w związku z przekształceniem spółki cywilnej (...) w spółkę jawną (...) i kwestia ta była przedmiotem rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Częstochowie w sprawie o sygn. akt VGc 321/03 oraz Sąd Apelacyjny w Katowicach;

2. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 509 k.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny i ustalenie wbrew zgromadzonemu materiałowi dowodowemu, że powodowie nabywając wierzytelność w dniu 20 czerwca 2005r. nie nabyli jej w stosunku do Spółki jawnej tylko w stosunku do T. C. i I. C. jako jego małżonki;

3. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 509 k.c. i art. 512 k.c., a także w zw. z art. 22 § 2 k.s.h. i art. 31 k.s.h. poprzez ustalenie, że powodowie nabywając wierzytelność na mocy umowy przelewu z dnia 25 lipca 2005 r. nie nabyli jej w stosunku do Spółki jawnej tylko w stosunku do T. C. i I. C. jako jego małżonki, a ponadto, że okoliczność braku zapłaty za przelew wierzytelności, prowadzenia dalszej egzekucji komorniczej w całości przez cedenta, toczenie sporu przeciwko współnikom, a nie spółce jawnej, ma znaczenie dla skuteczności umowy przelewu wierzytelności;

4. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 840 § 1 pkt 1) k.p.c. poprzez błędne ustalenie, że wobec przejęcia przez współnika Spółki Jawnej T. C. całości praw i obowiązków dokonał on skutecznej cesji na mocy umowy przelewu wierzytelności z dnia 6 grudnia 2011 r. zawartej pomiędzy P.P.H.U. (...). C. Sp. j. reprezentowana przez T. C. a J. C. w sytuacji, w której umowa jest objęta wadą prawną uzasadniając uznanie jej za nieważną;

5. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 840 § 1 pkt. 2) k.p.c. poprzez nieustalenie, że na skutek złożonych oświadczeń woli o potrąceniu doszło do wzajemnego umorzenia wierzytelności przysługującym powodom;

6. zasad postępowania dowodowego, poprzez zastosowanie zasad prekluzji dowodowej na podstawie przepisów zawartych w dziale IVa rozdział 1 (postępowanie gospodarcze) w sytuacji, w której pozew złożony został w dniu 13 czerwca 2012r, tj. po uchyleniu tychże przepisów;

7. art. 207 § 6 k.p.c. poprzez oddalenie wniosków dowodowych powodów w postaci:

a) uchwały nr 1 współników spółki cywilnej P.U.H.P. (...) w C.

b) wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego - Wydział gospodarczy - Rejestrowy w Katowicach złożonego w dniu 30 marca 2001 nr (...),

c) biegłego z zakresu ekonomii;

8. art. 227 k.p.c. poprzez nie przeprowadzenie dowodu w postaci dokumentów załączonych do akt rejestrowych KRS P.U.H.P. (...) Spółka Jawna;

9. art. 26 § 4 k.s.h. w brzmieniu obowiązującym do dnia 15 stycznia 2004 r. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że nie można utożsamiać wierzytelności wobec Spółki jawnej z wierzytelnościami wobec współników spółki cywilnej lub wobec osób fizycznych, w sytuacji, gdy doszło do przekształcenia spółki cywilnej w spółkę jawną a wierzytelność jest wierzytelnością wobec współników spółki cywilnej, która powstała w związku z prowadzoną przez nich działalnością gospodarczą;

10. art. 26 § 4 k.s.h. w brzmieniu obowiązującym do dnia 15 stycznia 2004 r.

w zw. z art. 38 pkt. 1 lit. f) ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym poprzez błędne zastosowanie i przyjęcie, że wobec braku wpisu w rubryce(...)odpisu z KRS wzmianki o powstaniu spółki w wyniku przekształcenia powstanie spółki jawnej (...), nie mogło ono nastąpić w wyniku przekształcenia spółki cywilnej (...);

11. art. 66 k.s.h. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, iż w związku z przyjęciem przez T. C. majątku spółki jawnej nie zaistniała możliwość potrącenia wzajemnych wierzytelności: przysługującej spółce jawnej od powodów z wierzytelnościami należnymi powodom od T. C. z tytułu prowadzonej przez niego osobiście działalności gospodarczej lub jako współnika spółki cywilnej;

12. art. 499 k.c. w zw. z art. 498 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, iż nie doszło do potrącenia pełnej wysokości wierzytelności zasądzonych wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 16 kwietnia 2004 r.

Wobec tego apelujący wnieśli o dopuszczenie dowodu z uchwały nr (...) współników spółki cywilnej (...) w C., wniosku o wpis do KRS złożonego w dniu 30 marca 2001 r. i bieglego z zakresu ekonomii.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powodów odniosła zamierzony skutek, choć nie wszystkie podniesione w niej zarzuty należy uznać za słuszne.

W pierwszej kolejności należy uznać za chybione zarzuty apelujących o braku skuteczności przelewu wierzytelności wynikających z wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o sygn. akt V GC 321/03, który to tytuł wykonawczy jest przedmiotem niniejszego żądania, na rzecz pozwanej. Powodowie kwestionowali bowiem, że T. C., działający w imieniu spółki jawnej, która nie istniała już w dniu zawarcia umowy przelewu, skutecznie scedował na rzecz pozwanej wierzytelności przysługujące dotychczas spółce jawnej od powodów. Zarzut taki mieści się w granicach żądania pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności uregulowanego w art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. Tytułowi wykonawczemu nadano klauzulę wykonalności na rzecz pozwanej, na którą przeszło uprawnienie dotychczasowego wierzyciela postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 20 stycznia 2012 r. Postanowienie to nabrało cechy prawomocności. Niemniej jednak w postępowaniu prowadzonym w trybie art. 788 k.p.c. wnioski podlega badaniu wyłącznie z punktu widzenia przesłanek formalnych, wykluczona jest natomiast merytoryczna ocena, czy do przejścia uprawnień faktycznie doszło. Zarzuty natury materialnoprawnej podnoszone mogą być w postępowaniu o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności.

Wierzytelności stwierdzone tytułem wykonawczym, którego powodowie żądają pozbawienia wykonalności, przysługiwały spółce jawnej (...), której współnikami byli T. C. i I. C.. Spółka jawna została rozwiązana wyrokiem Sądu Okręgowego, który jednocześnie przyznał majątek spółki jednemu z dotychczasowych współników T. C. na podstawie art. 66 k.s.h. W ten sposób przedsiębiorstwo nie przestaje istnieć, a jedynie zmienia swoją formę prawną, z dotychczasowej spółki jawnej na indywidualną działalność gospodarczą jednego z dwóch współników. W przypadku tego swoistego sposobu przekształcenia formy prawnej przedsiębiorstwa przyjmuje się, że ma miejsce następstwo prawne pod tytułem ogólnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2007 r., sygn. akt V CSK 343/07). Zatem T. C. stał się tym samym właścicielem majątku rozwiązanej spółki jawnej, w tym oczywiście przysługiwały mu osobiście wszelkie wierzytelności należne spółce jawnej. Za moment przejścia majątku spółki na wskazanego w wyroku współnika należy przyjąć datę wykreślenia z rejestru handlowego spółki, gdyż wpis ten ma charakter konstytutywny dla jej bytu prawnego.

Nie sposób zatem skutecznie podważyć koncepcji, którą przyjął również Sąd Okręgowy, że wierzytelności wskazane w tytule wykonawczym przeciwko powodom przysługiwały T. C. w chwili zawierania umowy przelewu z pozwaną. Sama treść umowy cesji, wbrew twierdzeniom powodów, nie budzi wątpliwości. Mimo, iż T. C. określił siebie jako reprezentanta spółki jawnej, to oczywistym jest, iż w efekcie następstwa prawnego wierzytelność ta przysługiwała

wyłącznie jemu i mógł on nią swobodnie dysponować jako były już jeden ze współników spółki jawnej. Treść umowy przelewu wierzytelności nie rodziła niejasności ani w zakresie podmiotów ją zawierających, ani w zakresie przedmiotu umowy. Powołanie się na spółkę jawną miało o tyle usprawiedliwienie w okolicznościach niniejszej sprawy, że wierzytelności objęte tytułem wykonawczym tej spółki dotyczyły.

Stąd też zarzuty apelacji o naruszeniu w tej kwestii przez Sąd Okręgowy przepisów art. 233 k.p.c. i art. 840 §1 pkt 1 k.p.c. należy uznać za chybione.

Przyjmując za skuteczne przeniesienie wierzytelności objętych wyrokiem Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o sygn. akt V GC 321/03 na rzecz pozwanej niezbędne było zbadanie, czy doszło do umorzenia tych wierzytelności na skutek złożonych oświadczeń o potrąceniu przez powodów. Podkreślić należy, że wierzytelności objęte oświadczeniami o potrąceniu złożonymi przez stronę powodową nie są kwestionowane co do istnienia, wysokości czy daty wymagalności. Wynikają one z tytułów wykonawczych wydanych na rzecz cedentów, które nie zostały wzruszone.

Powodowie nabyli dwie wierzytelności. Ustalenia faktyczne w zakresie okoliczności ich nabycia nie były kwestionowane przez strony, stąd Sąd Apelacyjny przyjmuje je własne.

Pierwsza z wierzytelności, nabyta 20 czerwca 2005 r. od (...) Sp. z o.o., należna była od T. C., który został pozwany jako dłużnik wekslowy (wystawca weksła). Cedent dokonał przelewu całości przysługujących wierzytelności określonych nakazem zapłaty z dnia 6.12.2000 r., w skład których wchodziły: należność główna w wysokości 100.000 zł, należność uboczna w postaci odsetek oraz koszty postępowania w kwocie 13.650 zł. Skuteczności tego przelewu nie kwestionowały strony. Takie stanowisko zajął również Sąd Okręgowy.

Druga z wierzytelności, nabyta umową z dnia 25 lipca 2005 r. od P. M., przysługiwała wobec T. C. i I. C. jako współników spółki jawnej. Podobnie jak w poprzednim przypadku, treść umowy przelewu nie budzi wątpliwości ani w zakresie podmiotów biorących udział w czynności prawnej, ani z zakresie przedmiotu umowy. Wyartykułowana przez Sąd Okręgowy nieprecyzyjność określenia sprzedawanej wierzytelności w rzeczywistości nie istnieje. Słusznie Sąd Okręgowy zaznaczył, że skuteczność cesji zależy od oznaczenia wierzytelności w taki sposób, aby można było oznaczyć co najmniej stosunek zobowiązaniowy, z którego wynika. Tymczasem strony umowy przelewu znacznie precyzyjniej wskazały przedmiot umowy przelewu. Podały, że wierzytelność ujęta została w orzeczeniu sądowym, zaopatrzoną w klauzulę wykonalności, którego oryginał znajduje się w aktach egzekucyjnych o sygn. VI KM 721/02. Ponieważ akta te były przedmiotem dowodu bez trudu można było ustalić, o jakie orzeczenie sądowe chodzi. Co więcej, strony sporu nie miały wątpliwości co do przedmiotu umowy przelewu, a pozwana zwalczała nie tyle skuteczność samego przelewu i możliwość potrącenia nabytej wierzytelności z wierzytelnością wynikającą z wyroku, którego pozbawienia wykonalności powodowie dochodzili. W umowie przelewu strony wymieniły rodzaj wierzytelności, jakie przysługiwały P. M. z wymienionego tytułu i wyraźnie wskazały, że cedent sprzedaje jedynie część tych wierzytelności, a mianowicie odsetki wyliczone na dzień 1 czerwca 2005 r. w wysokości 654.373,34 zł. Tak opisana w umowie cedowana wierzytelność spełniała wszelkie kryteria wymogu określenia przedmiotu umowy przelewu i nie rodziła wątpliwości co do jej treści.

Na skuteczność umowy przelewu nie miała wpływu okoliczność, iż powodowie jako nabywcy nie zapłacili dobrowolnie ceny nabycia i cedent został zmuszony do dochodzenia należności na drodze egzekucji. Brak dobrowolnego wykonania świadczenia wzajemnego przez powodów nie powodował nieważności umowy. Jak przyznał sam świadek P. M., cesja „nie została cofnięta”. Podobnie fakt, iż dotychczasowy wierzyciel nadal prowadził egzekucję, co Sąd Okręgowy ustalił na podstawie akt komorniczych, nie wpływał na ważność umowy cesji. Powodowie nie ponoszą odpowiedzialności za działania cedenta. W dodatku dotychczasowemu wierzycielowi nadal pozostała część wierzytelności określonych tytułem wykonawczym, na podstawie którego prowadzono postępowanie egzekucyjne. Problem jednak, czy i w jakim zakresie ta egzekucja powinna być prowadzona, pozostaje poza sferą rozważań niniejszego procesu jako niemająca wpływu na rozstrzygnięcie.

Powodowie jako dłużnicy spółki jawnej złożyli dwa oświadczenia o potrąceniu. Pierwsze z nich z dnia 6 grudnia 2007 r. skierowali w stosunku do spółki jawnej i do każdego ze współników oddzielnie. W imieniu powodów działał radca prawny, jednak do pisma dołączono pełnomocnictwo szczególne uprawniające go do składania oświadczenia woli w imieniu powodów.

Nakaz zapłaty z dnia 12 marca 2002 r. wydany przez Sąd Okręgowy w Częstochowie w sprawie o sygn. akt V GNC 148/02 uwzględnił żądanie P. M. skierowane przeciwko dłużnikom T. C. i I. C. jako współnikom spółki cywilnej (...). Wierzytelność objęta tytułem wykonawczym była związana z prowadzoną przez dłużników działalnością gospodarczą. Spółka cywilna pozwanych w tym procesie, na skutek wejścia w życie kodeksu spółek handlowych, w tym art. 26 § 4, w 2001 r. została przekształcona w spółkę jawną i tego też roku wpisana do rejestru handlowego. Okoliczność ta wynikała wprost z zeznań świadka T. C., który przyznał, że prowadzona wspólnie z żoną działalność w formie spółki cywilnej była nadal prowadzona w tym samym zakresie, ale jako spółka jawna. Kwestia ta została również przyznana w aktach sprawy, w których zapadło orzeczenie będące przedmiotem niniejszego postępowania. Niesłuszny jest zatem wniosek Sądu Okręgowego, że brak jest dowodu na okoliczność zmiany formy działalności gospodarczej prowadzonej przez małżonków C.. Stwierdzenie takie stało w sprzeczności z zebrany w sprawie materiałem dowodowym -zeznaniaми świadka T. C., a Sąd Okręgowy przydał im walor wiarygodności. W tym zakresie zatem zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. należało uznać za słuszny. Jednocześnie za zbędne trzeba było uznać prowadzenie dalszego postępowania dowodowego wykazującego okoliczność już wynikającą z dotychczas zebranego materiału dowodowego, którego wiarygodności nie podważa żaden inny dowód. Wobec tego wnioski dowodowe złożone w apelacji zostały oddalone.

Przyznać jednak należy rację skarżącym powodom, że wnioski dowodowe złożone przy piśmie procesowym z dnia 11 grudnia 2012 r. nie można było potraktować jako spóźnione. Sąd Okręgowy wyraźnie zaznaczył, że owe opóźnienie rozpatrywał w ramach art. 207 § 6 k.p.c., a nie w myśl przepisów o postępowaniu odrębnym gospodarczym, które już nie miały zastosowania w niniejszej sprawie. Stąd zarzuty naruszenia art. 479¹ i n. k.p.c. są całkowicie bezprzedmiotowe. Jednak błędnie Sąd Okręgowy wskazał, że nastąpił skutek opisany w § 6 art. 207 k.p.c. W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy nie doręczał stronie powodowej odpisu odpowiedzi na pozew, gdyż strona pozwana sama to uczyniła. Tym samym Sąd Okręgowy nie wyznaczył powodce terminu do oświadczenia się na treść tego pisma procesowego we wskazanym zakresie ani tym bardziej nie pouczył jej o skutkach zaniechania tego obowiązku. W końcu nie dokonał również zwrotu samego pisma. Wobec braku zachowania warunków § 3, 5 i 7 art. 207 k.p.c., o skutkach określonych w art. 207 § 6 k.p.c. nie może być mowy.

Skuteczność oświadczenia powodów o potrąceniu wierzytelności nabytej od P. M. uzależnione było od stwierdzenia, czy obie strony były jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami (art. 498 k.c.). Nie ulega bowiem wątpliwości, że powodom przysługiwała wierzytelność stwierdzona tytułem wobec współników spółki cywilnej. Ich dług natomiast istniał wobec spółki jawnej. Istotą zatem rozstrzygnięcia jest przyjęcie stanowiska, czy doszło do sukcesji uniwersalnej pomiędzy spółką cywilną a spółką jawną. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy dopuścił się naruszenia art. 26 § 4 k.s.h. w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej w 2004 r. przyjmując, że do takiej sukcesji nie doszło.

Przepis art. 26 § 4 k.s.h., dotyczący przekształcenia spółki cywilnej w spółkę jawną, w pierwotnym brzmieniu stanowił, że "Przepisy § 1-3 stosuje się również do spółki, o której mowa w art. 860 Kodeksu cywilnego (spółki cywilnej), jeżeli jej przychody netto ze sprzedaży towarów lub świadczenia usług w każdym z dwóch kolejnych lat obrotowych osiągnęły równowartość w walucie polskiej co najmniej 400.000 EURO (przedsiębiorstwo większych rozmiarów). Z chwilą wpisu do rejestru spółka ta staje się spółką jawną". Regulacja została zmieniona ustawą z dnia 12 grudnia 2003 r. o zmianie ustawy - Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw. Poczynając od dnia 15 stycznia 2004 r. art. 26 § 4 k.s.h. stanowi, że "Spółka, o której mowa w art. 860 Kodeksu cywilnego (spółka cywilna), może być przekształcona w spółkę jawną. Przekształcenie wymaga zgłoszenia do sądu rejestrowego przez wszystkich współników. Jeżeli przychody netto spółki cywilnej w każdym z dwóch ostatnich lat obrotowych osiągnęły wartość powodującą, zgodnie z przepisami o rachunkowości, obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych, zgłoszenie jest obowiązkowe i powinno nastąpić w terminie trzech miesięcy od zakończenia drugiego roku obrotowego. Przepisy §

1-3 stosuje się odpowiednio". Ponadto od dnia 15 stycznia 2004 r. obowiązuje zmieniony art. 26 § 5 k.s.h., zgodnie z którym z chwilą wpisu do rejestru spółka, o której mowa w § 4, staje się spółką jawną, spółce tej przysługują wszystkie prawa i obowiązki stanowiące majątek wspólny wspólników, przepisy art. 553 § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Pierwotne brzmienie art. 26 § 4 k.s.h. obowiązujące w czasie dokonywania przekształceń spółki (...) budziło wątpliwości co do charakteru następstwa prawnego i było przedmiotem wielu sprzecznych opinii na ten temat. Ingerencja ustawodawcy pozbawiła tej regulacji niejasności i wskazała kierunek jego rozumienia. To pozwoliło na przyjęcie koncepcji, iż spółka jawna, która powstała z przekształcenia spółki cywilnej na podstawie art. 26 § 4 k.s.h. również przed dniem 15 stycznia 2004 r., jest jej sukcesorem uniwersalnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2009 r., sygn. akt V CSK 35/09; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2008 r., sygn. akt IV CSK 496/07; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2008 r., sygn. akt II CSK 196/07). Uzasadnieniem takiego stanowiska była okoliczność, iż w efekcie zmiany ustawodawca jedynie doprecyzował poprzednie sformułowanie przepisu: „staje się”, poprzez wyraźne wskazanie, że na spółkę jawną przechodzą wszelkie prawa i obowiązki stanowiące majątek wspólników spółki cywilnej. Tym samym uznano nowelizację przepisu nie tyle za zmianę zasad przekształcenia, ile za poczynienie wykładni autentycznej. Takie stanowisko należy uznać za słuszne, gdyż odpowiada celowi wprowadzonego przekształcenia przedsiębiorcy ex lege ze względu na wysokość obrotów. Przyjęcie, że dotychczasowy majątek wspólników spółki cywilnej, która przestaje w chwili przekształcenia funkcjonować w obrocie gospodarczym, pozostaje nadal w granicach majątków osobistych wspólników, a jednocześnie nowo założona w sposób wymuszony spółka jawna rozpoczyna działalność bez takiego majątku, stałoby w sprzeczności z istotą zmiany i celem wprowadzenia art. 26 § 4 k.s.h. (...) spółka jawna powstała w wyniku przekształcenia się spółki cywilnej na podstawie art. 26 § 4 k.s.h. w pierwotnym brzmieniu nabywała z chwilą wpisu do rejestru wszystkie wspólne prawa i obowiązki wspólników spółki cywilnej.

Podkreślić też potrzeba, że wobec niejasności sformułowań ustawowych i braku wyraźnego nałożenia na sądy rejestrowe obowiązku zaznaczania w rejestrach przekształcenia spółki cywilnej w spółkę jawną, brak takiej adnotacji w odniesieniu do spółki jawnej (...), na co zwrócił uwagę Sąd Okręgowy, nie może być decydujący przy określeniu, czy do przejścia praw i obowiązków na nowo założoną spółkę osobową doszło.

Tym samym trzeba przyjąć, że zobowiązania państwa C. wynikające z nakazu zapłaty z dnia 12 marca 2002 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w Częstochowie w sprawie o sygn. akt V GNc 148/02 przeszły na spółkę jawną, która jednocześnie była wierzycielem powodów z tytułu zobowiązań stwierdzonych spornym tytułem wykonawczym.

Spełnione także zostały pozostałe warunki wynikające z art. 498 § 1 k.c. Obie wierzytelności pieniężne (w zasadzie spółce jawnej przysługiwała nie jedna, a sześć wierzytelności) były wymagalne i mogły być (a nawet były) dochodzone na drodze sądowej.

Drugie oświadczenie o potrąceniu powodowie złożyli pismem z dnia 21 maja 2012 r. Powodowie wprawdzie objęli tą czynnością prawną obie wierzytelności, które nabyli w stosunku do państwa C., jednak ze względu na skuteczność ich oświadczenia złożonego w 2007 r. w stosunku do wierzytelności nabytej od P. M., potrącenie w zakresie tej wierzytelności było bezprzedmiotowe. Rozważeniu zatem podlegać będzie jedynie skuteczność potrącenia wierzytelności nabytej od (...) Sp. z o.o. w stosunku do T. C.. Sąd Okręgowy opowiedział się przeciwko takiej możliwości, ale nie wyjaśnił przyczyn takiego stanowiska. Z chwilą rozwiązania spółki jawnej drogą orzeczenia sądowego z jednoczesnym przyznaniem majątku tej spółki (...) i w następstwie wykreślenia spółki jawnej z rejestru handlowego, wierzytelności objęte wyrokiem, którego pozbawienia wykonalności żądają powodowie, przeszły na rzecz T. C.. Był on jednocześnie dłużnikiem wobec (...) Sp. z o.o., a w jej miejsce wobec nabywcy wierzytelności, czyli powodów.

Oświadczenie o potrąceniu powodowie złożyli już po dacie zbycia wierzytelności spółki jawnej na rzecz pozwanej. Powodowie złożyli jednak swoje oświadczenia nie tylko w stosunku do T. C., ale także wobec pozwanej. Wprawdzie z materiału dowodowego nie wynika data zawiadomienia powodów jako dłużników o przelewie, to jednak należy przyjąć, że najpóźniej w dniu sformułowania pisma z dnia 21 maja 2012 r., powodowie mieli wiedzę o zmianie

wierzyciela. Na przeszkodzie złożeniu oświadczenia o potrąceniu nie stała norma art. 513 k.c., gdyż wierzytelność przysługująca pierwotnie P. M. stała się wymagalna wcześniej aniżeli wierzytelność przysługująca pierwotnie spółce jawnej (...).

Spełnione także zostały pozostałe warunki wynikające z art. 498 § 1 k.c. Obie wierzytelności pieniężne (w zasadzie spółce jawnej przysługiwała nie jedna, a sześć wierzytelności) były wymagalne i mogły być dochodzone na drodze sądowej.

W tej sytuacji należało przyjąć, że oba oświadczenia powodów o potrąceniu wzajemnych wierzytelności były skuteczne i wywołały skutek postaci umorzenia do wysokości wierzytelności niższej, którą w tym przypadku była wierzytelność dochodzona przez pozwaną z wyroku Sądu Okręgowego z dnia 16 kwietnia 2004 r. (sygn. akt V GC 321/03).

Przy wyliczaniu wartości obu wierzytelności Sąd Apelacyjny przyjął następujące zasady.

Oświadczenie o potrąceniu ma moc wsteczną od chwili, kiedy stało się możliwe (art. 499 k.c.). W stosunku do wierzytelności nabytej od P. M., potrącenie stało się możliwe już w dniu nabycia, czyli dnia 25 lipca 2005 r., gdyż tego dnia były spełnione wszystkie przesłanki z art. 498 § 1 k.c. W stosunku do wierzytelności nabytej od (...) Sp. z o.o., potrącenie stało się możliwe z chwilą przejścia na T. C. wierzytelności spółki jawnej. Moment ten należy określić na dzień wykreślenia spółki jawnej z rejestru, gdyż wykreślenie to ma charakter konstytutywny. Dnia tego spółka przestaje istnieć i powstają skutki rozstrzygnięcia sądu opartego na art. 66 k.s.h. Wszystkie przesłanki wynikające z art. 498 § 1 k.c. powstały zatem 1 grudnia 2010 r.

Kolejność zaliczania należy oceniać według reguły określonej art. 451 § 3 k.c., gdyż żadna ze stron nie wskazała, w jakiej kolejności należy dokonywać rozliczenia. Wobec tego wierzytelności zgłoszone przez powodów do potrącenia należy zaliczać najpierw na najdalej wymagalną należność główną, potem odpowiadające tej należności odsetki, a w końcu koszty postępowania jako wierzytelność powstała najpóźniej. Należności uboczne orzeczone w wyroku o sygn. akt V GC 321/03 wyliczono według zmiennej stopy odsetek ustawowych, które, poza wymienionymi w treści samego orzeczenia, uległy zmianie od dnia 10 stycznia 2005 r. do wysokości 13,50 %. Natomiast odsetki od wierzytelności zasądzonych pierwotnie na rzecz (...) Sp. z o.o. wyliczono według stopy określonej w treści orzeczenia, czyli 21 %.

Przyjmując owe reguły należało stwierdzić, że z wyroku, którego pozbawienia wykonalności powodowie żądają, na dzień 25 lipca 2005 r. (data powstania stanu potrącalności dla wierzytelności powodów nabytej od P. M.) wierzycielowi przysługiwały następujące wierzytelności:

- należność główna w wysokości 727.553,55 zł,
- odsetki ustawowe w wysokości 199.152,43 zł,
- koszty postępowania w wysokości 14.032,17 zł.

P. M. scedował na powodów kwotę skapitalizowanych odsetek w wysokości 654.373,34 zł, którą należy odjąć od należności głównej, co spowodowało jej obniżenie do wysokości 73.180,21 zł ($727.553,55 - 654.373,34 = 73.180,21$). Z sześciu wierzytelności zasądzonych wyrokiem Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 16 kwietnia 2004 r. tylko dwie były wymagalne wcześniej, a ich wartość całkowicie mieści się w należności zgłoszonej do potrącenia, pozostałe cztery stały się wymagalne dokładnie tego samego dnia.

Następne umorzenie wierzytelności wynikającej z wyroku o sygn. akt V GC 321/03 miało miejsce na dzień 1 grudnia 2010 r. z tytułu zgłoszenia wierzytelności nabytej przez powodów od (...) Sp. z o.o. Na ten dzień zobowiązania powodów wyniosły:

- należność główna 73.180,21 zł,

- dalsze odsetki ustawowe od należności głównej za okres od dnia 26 lipca 2005 r. do dnia 1 grudnia 2010 r. wynoszące 47.557,11 zł,
- odsetki ustawowe w wysokości 199.152,43 zł,
- koszty postępowania w wysokości 14.032,17 zł.

Łącznie powodowie nadal powinni spłacić kwotę 333.921,92 zł.

Powodom natomiast przysługiwały wierzytelności nabyte od (...) Sp. z o.o.:

- należność główna w wysokości 100.000 zł,
- odsetki w wysokości 275.508,60 zł,
- koszty postępowania w wysokości 13.650 zł.

Łącznie powodom przysługiwało 389.158,60 zł. Kwota ta przewyższyła wysokość zobowiązania, co oznacza, że całość wierzytelności objętej wyrokiem Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o sygn. akt V GC 321/03 została umorzona na skutek potrącenia. Wobec tego zasadne okazało się żądanie powodów w świetle art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. i należało pozbawić tytuł wykonawczy wykonalności w całości.

W tej sytuacji Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

Dodać jeszcze należy, że za zbędny trzeba było uznać wniosek powodów o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, który miałby dokonać rozliczeń finansowych stron z tytułu wzajemnych wierzytelności. Słusznie bowiem przyjął Sąd Okręgowy, że biegły nie jest uprawniony do dokonywania ustaleń faktycznych czy prawnych, a samo wyliczenie matematyczne wysokości należności nie wymagało wiadomości specjalnych, co zresztą potwierdził również fakt, że strona powodowa na zarządzenie Sądu była w stanie takie wyliczenie uczynić i to w kilku wariantach.

Zmianie uległo również rozstrzygnięcie o kosztach postępowania pierwszoinstancyjnego. Przyjmując zasadę odpowiedzialności za wynik sporu (art. 98 k.p.c.), strona pozwana jako przegrywająca została zobowiązana do zwrotu kosztów poniesionych przez powodów. Na koszty te złożyło się wyłącznie wynagrodzenie pełnomocnika procesowego wraz z opłatą skarbową w wysokości 7.217 zł. A ponieważ powodowie zostali zwolnieni od kosztów sądowych, to opłatą od pozwu obciążono stronę przegrywającą w myśl art. 113 ustawy koszty sądowe w sprawach cywilnych.

Identyczne zasady i podstawy prawne zadecydowały o rozstrzygnięciu o kosztach postępowania apelacyjnego. Pozwana jako przegrywająca powinna zwrócić powodom poniesiony przez nich koszt zastępstwa procesowego, który wyniósł 5.400 zł (art. 98 k.p.c.), a także pokryć opłatę sądową od apelacji, od której powodowie zostali zwolnieni (art. 113 ustawy koszty sądowe w sprawach cywilnych).